List 13. **NOVICE** Tečaj XXVII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 31. marca 1869.

Gospodarske stvari.

Kako naj bi se nove šole osnovale v napredek kmetijstvu?

Šole s tem namenom imenujejo se navadno kmetijske napredovalne šole (Landwirthschaftliche Fortbildungsschulen). Po druzih državah imajo jih že dolgo, v našem cesarstvu so jih naredili še le v nekterih deželah, pri nas jih tudi še ni.

Ako se hoče pomagati kmetijstvu na noge, treba, da kmečki fantje se začnó učiti umnega kmetovanja. Oče se ga ni nikoli učil; le iz skušenj svojega očeta je sin povzel kar vé in zná, pa pravega, temeljitega je malo. Ker se pa naši gospodarji niso učili kmetijstva, zato jim še v glavo ne gré, da bi se kmetijstvo moralo učiti, ter zasmehujejo druge, ki jim pravijo, da je poduka treba. „Kdo se bo iz bukev učil in v šoli kmetijstva — tako govorijo, in še zameriti jim ne smemo, da tako govorijo, ker ne vejo, kaj da govorijo. Fanta pošljejo h kovaču, da se kovaštva učí, — k mizarju, da se mizarstva učí, — k krojaču, da se krojaštva učí, — le kmetijstva se ni treba učiti, saj je dosti, da fant za hlapca dela! Take krive misli so tako vkoreninjene, da je težko jih ljudém iz glave izbiti, čeravno vidijo, da kmetijstvo ne gré naprej kakor bi imelo.

Le poduk v šolah bode sčasoma pregnal te mègle, in kadar bode mladina naša, podučena v šolah, sama videla, da očetje njih so premalo vedeli in premalo znali, zginila bo tudi kriva misel, da ni treba se učiti kmetijstva.

Poglejmo, kako se napravljajo te šole drugod?

Namen teh šol je, da se podučujejo v njih taki sinovi kmečkih gospodarjev, kteri so ljudske začetne šole že dovršili (končali). Treba je za te šole, da soseska jej oskrbí eno ali dve sobi, — da dobí kakih 100 gold. za to, da se kupijo za šolo v poduk potrebni pomočki, in da izveden učitelj, fajmošter, kaplan ali kdo drug prevzamejo učiti to in uno v tej šoli. — V doljni Avstriji so po kmetih naredili že 42 tacih šol, v ktere hodijo ne samo sinovi kmetov, temuč tudi kmetiški gospodarji sami. Te šole so večidel le zimski čas od vseh Svetih do sv. Jurija.

Da morejo učenci razumeti kmetijski nauk, treba je, da se popred podučijo v tacih vednostih, ki so podlaga umnemu kmetovanju.

Naj povemo, kaj se je letos učilo v eni tacih šol (v Glognicah).

Prvi nauk je bil v kmetijskem računstvu (rajtanji), meriti planjave in določevati kubično razmérje (Kubikmass). Učil ga je dobrovoljno vodja ondašnje fabrike.

Drugi nauk: kratek popis zemlje z zgodovino, da vsak svojo domovino pozná in tudi druge kraje po svetu, zlasti v kmetijstvu, živinoreji itd. imenitne. Učil je ta nauk učitelj ljudske šole.

Tretji nauk: natoroznanstvo, da človek vé in pozná vsakdanje prikazni in njih upliv na človeka, živalstvo, rastlinstvo, na priliko, kaj je svetloba, toplota, zrak, blisk itd. Učil je dobrovoljno ta nauk neki doktor.

Četrti nauki vaja v navadnih spisih, ki jih kmet potrebuje v gospodarstvu svojem, da zná zapisovati si dohodke in stroške, pobotnice in spričala pisati, pogodbe delati itd.

Nauk je zastonj. Učilo se je ob sobotah od 9. do 11. ure dopoldne in ob nedeljah popoldne od 3. do 5. ure.

Živinorejci posluh!

Slavnoznani general pl. Nádosy, o kterem so „Novice“ že govorile, mi je prijazno izročil svoj rokopis „Reise-Notizen aus Frankreich und England 1866“ (Potopisne črtice iz Francoskega in Angležkega v 1866. letu), da ga berem in izvem marsikaj, kar se sicer lahko ne izvé. Slavnemu našemu popotniku odpirale so se po Francoskem in Angležkem palače in krasna poslopja; al mikalo ga je tudi ogledavati imenitne konje, goveda itd. Čuda se beró v tem potopisu. Naj le eno črtico vzamem iz zanimivega rokopisa in jo povem našim gospodarjem.

22. novembra 1866. leta je general Nadosy na Angleškem prišel v grofijo Maidstone; tu in v okolici njeni se je mudil 3 dni, in ogledal vse znamenitosti. Velika ta okolica je najlepši vrt angležkega kraljestva, — podobna je gaju najkrasnejših krajev, in obdelana tako, da se kaj lepšega na svetu težko vidi. Pred vsem drugim pa se odlikuje posestvo gosp. Betts Esquire-a v Prestonhall-u. Opustivši ogled krasnega grada in dragocene hišne oprave podajmo se v majerijo, ki slovi za prvo in najimenitnejšo na vsem Angležkem. Tù stojí 110 goved najžlahnejših plemen, ki se redko kje drugej vidijo. Rodopis vseh je v posebni matici zapisan. Videl sem tù dva bika amerikanska iz rodú slovečega bika „Grand Duke“ (veliki vojvoda) imenovanega; vsak izmed nju je presegel velikost bivola in vsak je tehtal blizo 34 centov. Vse krave tega rodú se imenujejo „Grand Duchesse“ (velike vojvodnje) in se imenujejo po številkah: prva, druga itd.; 5 mesecev star junček „Grand Duke IX.“ je bil vpričo mene za 5000 gld. prodan. Od tega plemena je Mr. Betts kupil 13 glav za 70.000 gold., in med temi gori imenovana dva bika za 10.000 gold. Na krave se spuščata ta bika — po čem neki? — po 100 goldinarjev plača vsak gospodar, ki kravo pripelje

k enemu ali drugemu teh bikov. — Vsako govedo ima svoj prostoren hlev; skozi hleve se po železnici prepeljuje klaja; vse je izvrstno lično in čedno, zraven pa tudi prav pametno narejeno.

Naj te črtice zadostujejo, da vidijo naši gospodarji, koliko bogastva je po svetu in kako visoko cenijo govejo živino; vidijo naj pa tudi, koliko dobička donaša živinoreja.

To ni res, to je vse laž! — morebiti poreče ta ali uni. Mi pa mu odgovorimo: to vse je čista resnica; al nismo je povedali zato, da bi mislili, da tudi pri nas more kaj tacega biti. Posneli smo te črtice le zato iz omenjenega potopisa, da naši gospodarji vidijo lestvice živinoreje visoke in nizke, in kdor ne more do višave, naj se saj v nižavi pomikuje naprej, da vloví več dobička z živinorejo, — prvi pogoj za ta napredek pa je, da si poiščemo žlahnejših plemen. Sadjerejci že davno poznajo velike razločke med jabelki in jabelki, kar se tiče njih dobrote in cene, — treba tedaj, da na divjake naših navadnih goved začnemo cepiti žlahne.

Dr. J. B.

Naznanila.

* Gospodarjem, ki hmelj prideljujejo, dajemo na znanje to-le: Skušnja učí, da hmelj ne obrodí več let zaporedoma dobro, in to zato ne, ker sadike starikaste postanejo, oslabijo ali zbolijo, zlasti če so prejšnja leta veliko pridelka dale. Treba tedaj včasih za nove sadike skrbeti. Kje pa takih dobiti, pravih in žlahnega plemena? Znano je, da češki hmelj in sicer tisti, ki ga imajo v Zadeču (Saaz), je prvi, ki prekosí vse druge. Da se tedaj veste na pravo mesto obrniti, naznanjamo vam, da dobroznani in skušeni g. W. N. Stallich v Zadeču na Českem ga prodaja in sicer 1000 sadik najbolje sorte z zavojem (embalažo) vred po 7 gold. 70 kr. Kdor tedaj želí tega hmelja, naj se pod naslovom „W. N. Stallich, ämtlich geprüfter Hopfensensal in Saaz in Böhmen) obrne do njega in ob enem mu pošlje denar. Lansko leto je blizo pol milijona sadik razposlal po svetu.

* Sadjerejci ali poddružnice kmetijske, ki želé cepičev od kakih 100 najžlahnejših jabelk in hrušek, naj se brž obrnejo do podpisanega oskrbnika družbenega vrta; dobijo jih z imeni vred.

Tudi učitelji ljudskih šol, ki želijo murbovega semena, ga dobijo tukaj, ker ga morem že kaka 2 do 3 funte razdeliti.

Schollmayer,
oskrbnik vrta družbe kmetijske v Ljubljani.

Gospodarske novice.

* S plugi, ktere sopar goni, kakor vozove na železnicah naših, so začeli na Angleškem čedalje bolj orati. Že na 500 grajščinah imajo panopluge. Oranje enega orala zemlje na 6 do 8 palcev globokih razorov stane 5 do 6 gold.

* Ruska „Pomona“. Letošnje leto začne na Ruskem izhajati velik vrtnarsk časopis s podobami sadja pod imenom „Ruska Pomona“. Opisaval bode ta časnik vse vrste sadja, ktere pridelujejo v Rusiji ali kterim je Rusija domovina. — Gotovo zanimiv časnik!

Nove postave.

Porotne sodbe za pregreške tiska.

„Novice“ so že naznanile, da postava, po kteri pregreški ali hudodelstva, doprinesena po tisku v časnikih ali knjigah ali druzih tiskih, vprihodnje pridejo pred sodbo priseženih mož ali — po stari slovenski besedi — pred porotnice, je cesar potrdil. Državni zbor je tako postavo dozdaj naredil le za pregreške in hudodelstva tiska, in ni prišel še do tega, da bi bil, kakor je v pravih ustavnih državah za vse pregreške in hudodelstva šega, naredil postavo tudi za vse. Prav po malih kapljicah nam doteka studenec ustave, ktere je največ še zmiraj na papirji. Zato tudi mi ne moremo tako iz sebe biti zarad te kapljice, ki smo jo zdaj dobili, kakor so nekteri časniki; saj to ni več, kakor spet le drobtinica ustave, in kako se bode vršila, kazala bode skušnja, ko bomo videli sestavo priseženih mož.

Naj bralcem našim povemo, kako bojo porotne sodbe se opravljale.

Porotna sodnija je sestavljena iz sodnikov cesarskih: dveh ali štirih z enim predsednikom in pa iz 12 priseženih móž. Porotne sodbe so navadno vsake kvatre enkrat; vendar tudi morejo večkrat biti, ako predsednik dotične c. kr. više deželne sodnije to za potrebno spoznava.

Ko je s toženim končana razprava, pri kteri so vsi priseženi možje pričujoči, potem sestavi sodnija vprašanja, na ktera imajo ti možje odgovoriti le z besedo: „da“ (ja) ali „ne“, to je, ali je zatoženec tega kriv ali ne, kar vpraša sodnija. Da morejo priseženci na vprašanja odgovor dati, morajo vse na tanko prevdariti, kar so slišali iz očitne obravnave; zato se podajo v posebno sobo, kjer se posvetujejo in kamor ne sme brez dovoljenja predsednikovega noben drug človek, pa tudi priseženi mož ne sme te sobe zapustiti. Ko je posvetovanje končano in priseženi možje po večini glasov izrečejo, da zatoženec ni kriv, mora sodnija zatoženca brž oprostiti. Če pa rečejo, da je kriv, potem mu sodnija določi kazen; če pa je sodnija enoglasno te misli, da so priseženi, ki so zatoženca krivega spoznali, se v poglavitni stvari zmotili, potem po službeni dolžnosti izročí razsodbo drugim prisežencem. — Zoper razsodbo prisežnih mož je pritožba do najviše sodnije pripuščena.

Kako pa se sestavlja porotna sodnija? Priseženi možje se vzamejo iz onega mesta, kjer svoj sedež tista cesarska sodnija ima, ktera obravnava pravdo, in le takrat se skličejo priseženi možje tudi iz sosednih sosesk, kadar se ne dobí v mestu 300 priseženih mož, po postavi sposobnih.

Kdo pa ima lastnosti priseženega moža? Vsak možk, ki je avstrijsk državljan, 30 let star, ki zná brati in pisati, najmanj eno leto stanuje v tisti občini, brez priklad saj 20 gold. direktnega davka plačuje, ali ki je doktor, ali advokat, notar, profesor, ali da je na tehničnem vseučilišču dovršil maturo. Priseženi mož pa ne more biti: kdor je na telesu ali na pameti tako bolan, da ne more spolnovati dolžnosti priseženca, ali kdor ne vživa v svoji občini vsih državljanskih pravic, kdor je po kazenski sodniji obsojen in je zgubil volilno pravico v občini svoji, ali kdor je v kazenski preiskavi. — Duhovni, ljudski učitelji, ces. uradniki (razun profesorjev) in vojaki, kakor tudi uradniki pri poštah, železnicah, telegrafih in parabrodih so oproščeni dolžnosti prisežnih mož. V mestih, ki imajo več kot 100.000 prebivalcev, se izbere en prisežen mož iz 400 prebivalcev, — v mestih, ki štejejo čez 50.000 duš, se izbere eden iz 200, v manjših mestih pa eden iz 100 prebivalcev.

23. dan prihodnjega meseca aprila se začenja čas, da se ustanovijo porotne sodnije.

Rusko-Puškinovih Petero

v slovenskim jeziku svobodno petih po **Ivanu Koseskim.**

IV.

Bakčisarajski vodomet.

Pravlica. (Dalje.)

Vse ženstvo spí! — Le ena ne!
Ta bdi, stojí, in komej dihne,
Se vratam bliža, jih odprè,
Ko senčni kip iz izbe pihne.
Se maja tih in berž naprej,
Od vrat do vrat po shodih krivih,
Leží pred njo, pa v spanju zdej,
Mnogter Evnuh nar hujših sivih.
Jo tare zlo skeleči mar,
De rahli stop ga ne predrami,
Ker večkrat ta dremota kar
Goljufna je, de druge mami.
Pa nje naklep je tverd in strog,
Ter bersne urno dalej, dalej,
Ko juga pih prestop je nog,
Že vhod iskan pred njo je malej.
Dvomé na pragu postojí,
Potem odprè in noter smukne,
Obrača sèm ter tjè očí —
Osupne svit jo zidne luknje.
Prižgana v njej je noč in dan
Pred materjo nebes lampada,
Pobožno tje obupu v bran,
Obrača se Marija mlada.
Zagleda križ, ljubezni znam!
Gruzinka, kaj! povej očitno!
Te sili jok? — Kaj vidiš tam? —
Te žge, te skli spomin tak sitno? —
Pred njo počiva kneginja,
Ko krivde prosta golobica,
Od drema ji diviškiga
Se svetijo rudeče lica.
Na smehlej rahli množi ust
Lepoto, clo nebeške baže,
Prelitih solz v obervih pust
Ostanek pak obup le kaže.
Tak cvetlica v srebrinju ros
Bleší od lune razsvitljena,
Kazaje vidu cen ponos,
Bogato s kim je obdarjena.
Bi djal de angel iz nebes,
Prikazen zračna iz Edema,
Tu toči grenki vir očes
O množini pomot harema.
Gruzinka čuj! kaj je s teboj,
Težave de te tak tesnijo?
Izrekši: „Plakaj nad menoj!“
Kolena kar se ti všibijo.
Besede te, ta stok in zdih
Presekajo Marijno spanje,
Se kviško spne ko nagli pih,
Zagleda to in čuje zvanje.
Trepeča vsa ji govorí
In rahlo jo od tal dviguje:
Kaj hočeš tù o polnočí,
Kdo si, od kod, kaj serce snuje?
Sarema njej: Sim prišla les,
Otetja zlih nesreč iskati,
Ne pride ak mi iz nebes,
Bo moral ga obup mi dati!
Ti moj si strah, ti moj si up,
Je čudno to, pa bom skazala,
Razjasnenja vsim dvombam skup
Dovolj, dovolj — preveč ti dala.
Poslušaj me, ne boj se zdej,
Ker zadna ni še ura bila,
Izid se hrani zanaprej,
Ko dojde čas, ko stisne sila.
V trenutju tem izbor imaš
Na dlanu še, ne daj de zgine,
Začetno čuj, de me spoznaš,
Od kod in kaj sim rodovine.
Rojena sim od tukej proč
V deželah van clo inostranih,
Me dregnula je tuja moč,
Otroka še, iz krajev znanih.
Pa dobro vem še vsako stvar
Iz nježno mladiga življenja,
V nebó stermeč siv kolobar
Hribovja, gor, planin, obstenja.
Izvirne v rupah bistrice,
Po rebrih skal navdol gromeče,
Dobrav gošave zrašene,
V dolinah njiv klasje cveteče;
Vse to je jasno pred očmí,
Tud jasno pomnim de so vade
Drugačne tam ko teh straní,
Proroka tam nikdo ne znade.
Kak prišla sim, pa več ne vem,
V ozidje teh poslopij sivo,
Le morje še v spominu zrem,
In pa možá s košato grivo.
Plahota, strah, bolest, gorjé,
Kar scer mladost nevedno mane,
So meni še takrat bilé
Do zadnjih tenj rečí neznane.
Neskerbno v mirni tišini
Harema tak sim razcvetala,
Ljubezni perve sladke dní
S pokornim sercem pričakvala.
Je srečno vse in sladno šlo,
Girej pustí okrutne boje,
Da vojski, plenu, vsim slovó,
In misli le zabave svoje.
Izvoli harema si slast,
Smo klicane pred njega bile,
On ceni nas, vsih um in rast,
Obnašanje, očesa sile.
Potem pogled na mene vprè,
Okó prijazno mu zabliska
In s tem razvit moj udes je,
Sim perva tak mu odaliska.
Vesela neprenehama
Sva bila zdaj obojne sreče,
Po sumu nikdar zmotena
V obstoj ljubezni tak cveteča.
Je tekel čas ko sladki pih
Z dišavami cvetlic nasiten,
Izvil se mi nar manjši zdih
Iz serca ni z nevoljo skiten.
Vse bilo je slovesni pir, —
Na enkrat mi ta sreča zvene,
Ti prišla si, in proč je mir,
Že tvoj prihod mi raj razdene.
Kan bil odslej je ves ko vklet,
Začaran, panan, clo izmenjen,
Za vse nemarn, za tebe vnet,
Od nas napol brez uma cenjen.
Izdati me on misli zdaj,
Prekanuti zavoljo tebe,
Ne gleda prosb, ne čuje graj,
Me treši v prah, de vtaži sebe.
Govor mu je — le zračni pih,
Potoki solz — le kaplje prazne,
Zabav predmet moj britki zdih —
Obupa stok — zvijače pazne!
Zbudí mu zeh moj živ govor,
Približanje mu je nadlega,
Kar zaželím, to najde vpor,
Je konec tak življenja vsega.
Deležna te pregrehe; vem,
Ti nisi, čuj tedaj me mirno,
Razjasnjen tak ti bodi s tem
Moj strašni stan zadost obširno.
Ja vem in znam, zmagavni kras
Je meni dan, ter ne pozabim,
De Venere mikavni pas
Nad možkim skor igraje rabim.
Nobeni v tem poslopju ni
Lepote več ko meni dano,
Le — žalibog, Marija ti
Si vidno dnes ta dan nad mano.
Pa tebi je ljubezni žar,
Ki v meni vrè, ki mene peče,
Nešteta reč, priprosta stvar,
Ker tebi kri le mirno teče.
Al meni je — ljubav poklic,
Ljubezni strast je moje stanje,
Kaj s hladno ti lepoto lic
Kališ nebes mi teh sijanje?
Ti ljubiti ko ja ne znaš,
Girej je moj, zakaj ga skušaš?
In če mu le odgovor daš,
Že bitja kri ti meni spušaš!
Pozabi ga! — — Girej je moj!
Zaklel se je, rotil se strašno,
Mi biti zvest, in še — ko v znoj
Obličje smert mu vtakne plašno.
Vse misli, strah, željé in up,
Kar se v tekočim času vije,
Vse prišlo je obema skup,
Prememba ta tedaj me vbije. —
Ja plakam, glej! in pred teboj
Se vklanjajo kolena moje,
Povrati mi moj mir, pokoj,
Odprí obupni serce svoje!
Te ne dolžim de kriva si,
Sprositi le tak zlo me žeja,
Kričim do tvoje milosti:
Daj prešniga mi spet Gireja!
Zdaj molči ti! Moj — moj je on!
Pa tebe ljubi; — zdaj še lasno
Odverneš ta priprost nagon,
Al s tugo tih, al s prosbo glasno.
Zaslepljen je, odpri mu vid,
Mu svoje daj napake zreti,
Tu bodi led, tam bodi zid,
De mora te med puste šteti.
Umikaj se, pristudi se,
Odpravi ga al tak al tako,
Po mojih če besedah ne,
Tedaj drugač, tedaj inako.

*

Priseži! — Res preteklo let
Je mnogo, kar sim tu zgubila
Kerst, vero, šeg in vad obet,
Kar majka me je scer učila.
Pozabljen glas je mladih dni,
Alkoran znak mi je obstanka,
Med kana drugim' ženami
Sim verna zdaj mahomedanka.
Pa vera moje matere
Je tvoja bila! — tak priseži
Na vero to, de moj je še,
Kot prej je bil, ga več ne veži!
Ti govoriti sladko znaš,
On kip vošén je roke tvoje,
In kakor ti nagib mu daš,
Oberne on početje svoje.
Njegovih si tedaj krivic
Deležna ti po vidu mojim,
De ne končá te gizda lic,
Pomozi zdaj si z umam svojim.

To pak nej ti v spominu bo! —
Lastnost poznaš ti strel in bliska,
Si vidila viharja zlo,
Si slišala od baziliska. —
Nekdaj je bil Prometeus,
Nesrečnim zmir spasitelj ročen,
Pripet na skalnat Kavkazus,
Perunu ker preveč mogočen.
Viharno v boke s kremplji vpert,
Je stal gavran na njega strani,
Mu delal bol, mu žugal smert
Vertivši kljun po ljuti rani.
Oserčja drob za kosam kos
Mu kruto terga iz telesa,
Pa urno ta se, vrat na nos,
Ponovi mu kot mig očesa.
Ne bliža se željen izid,
Obupu konca ni ne kraja,
Dokler prišel ni — tist Alcid,
Ki zlega vsak koren omaja.

Vse to ni nič, le sop, le pih,
Neznatnih senc al tenj gibanje,
Primeriš ak jim serca zdih
Ti mojiga in moje stanje.
Ne sili me, nagon gorjup
De naglo von bi obernila, —
Mi znan je nož, mi znan je strup, —
Na Kavkazu sim se rodila.
Izrekši zgine. — — Kneginja
Ne tvega se ji sledovati,
Nikakor ni razumila
Kaj hotla ta je v jasno djati.
Po noči kaj jo tira krog,
Čemú divjá ji tak po glavi,
Zakaj govor bodeč in strog,
Ob kratkim, kaj jo žge in daví?
Divici čisti žarna strast,
Besede take so uganjka
Pa zvuk že njih ji zdi se past,
Al skritiga kovarstva zanjka.

(Konec prihodnjič.)

Poziv slovenskim pisateljem in vredništvom.

(Konec.)

Kar se tiče knjig, se te, če obsegajo le en zvezek, lahko pošiljajo brez prejšnjega naznanila komitetu križem prevezane (Kreuzband). Če je pa več knjig, je najbolje, da se pošljejo po časopisni ekspediciji. V vsakem slučaji morajo biti časopisi in knjige adresovane na ime: „Sekretarja slavjanskoga blagotvoriteljnoga komiteta, profesora moskovskega universiteta Mila Aleksandroviča Popova.“ Stroške za pošiljanje komitet vzame na-se in je razun tega pripraven dariteljem po svoji moči vstreči z ruskimi knjigami. N. A. Popov.

V Moskvi 3. marca 1869.

Zabavno berílo.

Krvina.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Českí spisal Prokop Chocholoušek, poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

„Junaci!“ — govorí Milenko dalje — „izbrati si morate novega harambašo, ni dobro živeti brez načelnika — najmenj časa ne!“ — Vzeme čapko z glave, izpuli iz nje zlato peró, ki se je vihalo na njej, in odpne rdeči, zlato protkani pas — znamenja svojega vodstva, le samokres in handžar, vlastnino, vzeme s seboj: samokres zarije v nedrije, handžar pa obesi na verižico ob boci, na verižico, ki je plen ali pa bisurmanske buče z bojišča nosil domú na njej. Peró in rdeči pas položí na sredo hajduškega okroga, sam pa stopi za harambašo Lazo Vukotića, v vrsto njegovih junakov.

Ostali hajduci stopijo v korušelj; razgovarjajo se nekoliko časa in posvetujó, koga bi izbrali za harambašo.

„Tako je dobro, tako hočemo to!“ — čujó se posamezni glasi nekamo skrivnostnih hajdukov. Brzo se porazumó, stopijo zopet v vrsto, najstarejši med njimi pak zapustí tovariše, zavihne brke, popravi pas na sebi, pomekne čapko na stran, vzdigne od tal zlato peró in rdeči harambaški pas in stopi nekoliko bliže k trumi Vukotićevih junakov. „Taka je tedaj volja in zahteva tukaj zbranega junaštva“, — jame posebno važno govoriti. „Gnjusi se nam, da bi še dalje bili zaničevana raja, gnjusi se nam gorje in dozdanja zatira v turškej sužnosti; prišli smo na goré zato, da bi tù svobodno, živoslavno živeli; da bi osvetili vže toliko sto let v sužnosti ječeče kristijanstvo; da bi se bili s Turkom in poturčencem — Kriščevej veri na zmago in hajduštvu na slavo. Ne bi bilo pa se nam vendar vse po všeči stekalo tako, kakor se nam je dozdaj, da si nismo bili izvolili harambaše, vrlega junaka, ki je vladal naše močí in kemu smo bili poslušni v vsem, kar se tiče boja in napadov. Harambaša Milenko je bil dober oče svojim junakom, vsi se mu zahvaljamo zato; al poznamo voljo božjo, da ne more večidel časa biti naš oča harambaša, varno pa ni biti brezi glavarja. Zatega del smo sklenili, in taka je tudi naša želja in zahteva: Lazo Vukotić, ti nam bodi oča harambaša po zdaj!“

Lazo Vukotić pobesi glavo, zabliska mu radost v očéh, al obotavlja se; sam ne zná, ali bi vzel ali ne pero in harambaški pas; drugače misli se mu podé po glavi; le strmí v hajduške vrste in šepeče sam sebi: „Tri sto tako izbornih junakov, pa bode češčeno Kriščevo imé!“

Pak hajduci drugače sodijo njegovo molčanje, zatega del le silijo va-nj: „Vzemi peró, Vukotić!“ — tako vpijó, ta glasnejše nego ta. — „Menda vendar nečeš razdvojiti našega bratrstva, ki vže toliko let živo cvetè, stari junak?“ — „„Bog je priča““ — kričé nekteri drugi — „„zdrav ne pojdeš od tod, če se sam ne vdadeš! — Vzemi, no vzemi no, tri sto vragov!““ — kričé hajduci vse križem. „„„„I no, harambaša““““ — oglasí se Milenko — „„„„primi vendar za peró in opaši se s pasom. Tri sto vrlih junakov ne dobodeš, kedar bi jih hotel, za svojo namero, ki praviš, da je zdaj ugoden čas jej. Boljših junakov ne najdeš nikjer.““““

Lazo Vukotić stresne z glavo; vstopi se prav po konci in ozrè okrog tako jasno, tako mirno, da sta se do céla zavzela njegova sinova, nikoli ga nista še videla takega, zmirom mu je neka skrivna, neizumljiva žalost mračila obraz. Morebiti ga je bolest minila o tistem trpkem nasmehu, ko ga je izpoznal njegov bivši hajduk Stanko, ko ga je pozdravil, pozdravil svojega nekdanjega harambašo, in ko so ga Stankovi tovarši pozdravili z vriskom.

Stopi k hajduku, ki mu podaja pas in peró; grobova tihota nastane okrog in okrog.

„Dajte mi tedaj peró in harambaški pas“ — zvučno izpregovorí — „zgôdi se vaša želja, junaci; her hočete sami, pa bodem vaš oča harambaša!“

„Živio oča harambaša Lazo Vukotić!“ — vriščejo hajduci in čapke mečejo kvišku.

Stopijo zopet v trumo, zgrnejo se k svojemu novemu harambaši, snemó mu čapko z glave, eden izmed hajdukov, besednik, okrasí mu jo sè zlatim peresom, in zdaj roma čapka iz rok v roke; ko pa zopet pride Lazi va-nje, ko se pokrije z njo, z nova kričé hajduci: „Živio harambaša Lazo Vukotić! Živio junaštvo!“

Besednik ga hoče opasati z rudečim pasom, a tovariši mu ga potegnejo iz rok; jamejo se gnjesti okrog starega Laze tako, da se mora razprečiti, zató da trdnejše stojí, da ne omahne, kar bi bilo slabo znamenje, hajduci bi se zbali in izbrali drugega harambašo, pod krilom takega harambaše, ki se mu zvéhrá, ko ga pašó; v takega načelnika varstvi bi jim izpodletela vsaka nakana.

Sujó se, celó pod nosove se drezajo, drug drugemu trgajo pas iz rok, tako da, ko bi ne bil iz trdne robe, na kose bi ga razpotegnili. A vendar-le ne zabijo Laze Vukotića; toda harambaša trdno stojí v tej gnječi, tako trdno, kakor v razburjenem morji. Naposled ga opašó; Lazo se vès čas še genil ni, še menj pa, da bi ga bili podrli. Še enkrat vskriknejo hajduci zdaj: „Živio harambaša Lazo Vukotić! Živio junaštvo! Gorjé Mohamedanu!“

Potem se jamejo objemati; drug druzega poljubljajo, vošijo si srečo pod praporom novega harambaše, novega očeta; vošijo si novo slavo — novo blagost.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Iz tržaške okolice 22. marca.*) △ — Volitve tržaške okolice so končane. Voljeni so, kakor so zadnje „Novice“ že naznanile, vsi zanesljivo pošteni Slovenci, kteri bodo gotovo za blagor okoličanom z vso močjo delali. Bog jim daj blagoslov in vspeh, pa tudi potrebni pogum pri važnem njihovem poslu. — Naj pri tej priliki še nekaj o cesarjevem potovanji skozi Trst na kratko povem: Cesar je prišel zjutraj ob 8. uri 19. dne t. m. v Trst; na pomolu „St. Carlo“ pričakovala ga je velika množica in mestno svetovalstvo. Predno pa je ladija „Greif“ dospela do pomola, pozdravljali so cesarja okoličani, kteri so se mu v 5 ladijah s slovenskimi zastavami olepšanih nasprot peljali. Na njihove živio-klice je presvitli cesar prijazno odzdravljal. Zvečer bilo je mesto z ladjami v luki razsvetljeno, in akoravno magistrat za okolico čisto nič ni okoličanom naznanil, še manj pa za razsvetljavo denarja dal, vendar so čitalnice skrbele zato, da so skoraj po vseh hribih in gričih v okolici grmade zakurili tako, da je bila skoro vsa luka razsvetljena kakor po dnevu. Med dnevom peljal se je presvitli cesar k Lloyd-arsenalu in proti Miljam. Škedenci so jih s svojega griča z možnarji in živio-klici sprejeli. 20. dne t. m. so se odpeljali v Miramar. Tukaj jih je pozdravljalo 30 po tukajšnji narodni šegi oblečenih rojanskih deklic, ktere so jim poklonile venec s slovenskim trakom vpleten in z imenom „Elisabeta“ okinčan za presvitlo cesarico. Cesar so ga z očitnim veseljem sprejeli. V Sestjani so zažgali mino z 200 centi strelnega praha v pričo cesarja. Potem se je Njih Veličanstvo odpeljalo proti Kranjski. Na postaji v Nabrezini stala je kompanija našega narodnega (mandarijerskega) batalijona s svojo godbo in zastavo blizo do 300 mož z majorjem, stotnikom in tremi častniki. Ko se je cesar pripeljal, godba počne cesarsko pesem; cesar je radosten ogledal naše junake, ter jih pohvalil z domačo besedo: živio Slovenci! in jim obljubil tudi vprihodnje za-nje skrbeti. V postaji na Nabrezini podali so poslanci iz okolice Njegovemu Veličanstvu prošnjo, naj bi se skoro rešile njihove pritožbe, ktere so podali lansko leto, in ktere so, Bog vedi! v kterem kotu zaspale, in posebno tudi, da se skoraj vpelje nov štatut za Trst, po kterem bo imela okolica 14, a ne samo 6 zastopnikov kakor do zdaj. Gosp. Nabrgoj je cesarja po slovenski nagovoril.

*) Prejeli smo dopis še le v sredo, zato ni bilo mogoče natisniti ga torek. A tudi še danes ni veljave zgubil, kajti pripoveduje nam mnogo zanimivih dogodeb, ki jih drugod nismo brali. Vred.

Od Št. Lenarta pri Brežicah 26. sušca. = Tudi v našem zadremanem kraji se giblje duh pravega napredka in nekteri umni kmetje nameravajo osnovati „gospodarsko čitalnico“. Pravila smo že pred nekimi dnevi izročili namestništvu in pričakujemo, da nam ne bo nobene ovire stavilo, ker se s tem le podpira blagor celega cesarstva, če se tak dolgo zanemarjeno kmetovalstvo povzdigne na višo stopinjo. Čujemo, da se snuje enako društvo tudi v Pišecah, kar je vse hvale vredno in od česar bodo naši otroci obilo hasen imeli, ki se bodo v dobrih slovenskih šolah že za to pripravljali. — Naše okrajne zastopstvo je odločilo 20 fl. za povzdigo sviloreje, za ktero podporo se bodo nakupile murve pri g. župniku Pintarju na Breznici. — Če bomo mi kmetje tako napredovali, kakor se zadnje dni leti kaže, bomo kmalu dospeli vrle Slovence savinske doline in murskega polja. Z Bogom!

Iz Dobrnča 26. sušca. A. K. — Naj ves slovenski svet zvé, da smo včeraj popoldan spet enega deželnih poslancev, zvestega narodnjaka*) pokopali — g. Santo Treo ni več med nami! Umrl je 24. t. m. popoldan ob 3. uri za kratko pa strašno vratno boleznijo (angina diphtheritica). Kako je bil ranjki občespoštovan, kazalo se je pri njegovem pogrebu. Ne vidi se na deželi kmalu toliko spremljevalcev pri taki žalostni slovesnosti izmed gospôde in kmetovskega ljudstva, kakor jih je bilo včerajšnji dan. — Bil je ranjki moder in pravičen mož na vsako stran, priljuden in gostoljuben, kakor malokdo. V gospodarstvu vsake vrste, v živinoreji tako kakor v sadjereji, v vinoreji tako kakor v čbelo- in sviloreji bil je izveden mož — zavoljo njegovih velikih vednosti in zaslug ga je postavila sl. kmetijska družba na čelo Trebanski poddružnici. Bil je pa tudi dober in skrben oče svoji rodovini, ktera ga bo zeló zeló pogrešala. Koliko veljave in zaupanja je on tudi v domačih soseskah imel, pričuje to, ker je že blizo 30 let neprenehoma županoval vsem uradnijam v zadovoljnost. Akoravno vedno bolehen in precej oddaljen od farne cerkve, je vendar-le zmiraj zvestega sina se skazal svoji materi cerkvi. Zatoraj zakličemo ranjkemu: Bodi Bog milostljiv njegovi duši, zemlja pa lahka truplu njegovemu! — S tem naj mu bo postavljen spominek v „Novicah“, ktere je kaj rad in marljivo od nekdaj prebiral.

Iz vremske doline 26. sušca. —k— *(Odgovor dopisniku iz Kožane v zadnjih „Novicah“.)* Mi Vremci se gotovo na Košance gotovo nič ne zanašamo, kajti naša in senožeška fara si z Božjo pomočjo in previdnostjo sl. vlade gotovo do tega pomaga, da se naše staro-

*) Še od več druzih strani smo prejeli naznanila o prežalostni smrti, ki so očitna priča, kako občespoštovan je bil ranjki Santo Treo, za kterega pa nista „Tagbl.“ in „Laib.“ imela več besedí nego to, da je „Laib.“ prenaredila „Tagbl.“ priimek national v klerikal, — nam sicer oboje častno ime, sicer pa priča, da vladno „Laib.“ v „liberalizmu“ že „Tagbl.“ presega. Vred.

davne gospôske zopet in kmalu v Senožečah ustanovijo. Mi ne gremo na to, da bi nam kdor koli drug do kakih pravic pomagal; naš dopis je hotel razodeti le korist, ktera bi iz rečenega ne dohajala samo Košani, temuč ljudstvu cele košanske fare in še drugim. Veseli nas pa čez vse to, da je samo čestito vredništvo „Novic“ v tem korist za košansko faro videlo in dopisnika prav po očetovsko podučilo. Kar zadeva cesto iz košanske fare do kake državne ali druge ceste, bi nam Vremcem najbolj všečno bilo, ako si jo košanski farani do naše reške ceste napravijo, kajti ta bi krčmarjem v vremski dolini gotovo korist, ona do Senožeč pa čisto in gladko nič ne donašala; pa žalibog! bojimo se, da je do nas nikoli ne naredé, kajti zeló nevarno strma in dolga, draga bi povsod bila. Proti Senožečam pa — ktere mi ne silimo, saj tudi trasirati je nočemo — bila bi kratka in brez klancev lahko napraviti, ker je dober material povsod pri rokah; čez hrib pa, kterega gosp. J—l iz Košane vidi, ne bi cesta nikoli peljala. Loza tudi ni nevarna, in prav všeč bi nam bilo, da nam gosp. J—l kak napad pové, kteri bi se bil kedaj dogodil nad ljudstvom, ktero pogostoma občuje po potih in stezah med Košano in Senožečam. Da bi se iz Košane v Postojno prišlo v 3 urah, je tudi popolnoma bôsa; še mladeneč čvrstih nog v $3^1/_2$ urah ne pride, tem manj pa kak starček kakor dopisnik misli v 3 urah. Pa saj dopisnik le od Košane govorí; mi smo pa v svojem dopisu trdili, da košanska fara 5 ur do Postojne ima, kar nam vsak pošten človek, kteri je ondi hodil, potrditi more; vasi Čepno in Volče imajo po 5, Buje dobrih $5^1/_2$, Suhorje in Ostrožnobrdo pa še več ur hodà do Postojne. Nasproti pa imajo do Senožeč: Volče 1 uro, Čepno in obé Košani po $1^1/_2$, vse druge vasí iz košanske fare pa samo po 2 uri do Senožeč. Kako da gosp. J—l okolščine košanske fare pozná, vidi se iz tega, da sebe in tamošnje prebivalce sè železnico tolaži; on ne vé, da prebivalci iz košanske fare, ravno kakor iz vremske in senožeške fare in drugej, so zadovoljni, da si morejo kos kruha ali par soldov sè seboj v Postojno vzeti, da si ga ondi kupijo; dosti jih pa je, ki tje in nazaj pridejo, pa niso nič jedli, ne pa, da bi se môgli po železnici voziti! V naši vremski fari nas je kakih 5, da se kadaj na železnico vsedemo, v košanski fari pa sta menda le 2 taka, da železnico lahko plačata; in gosp. J—l sam tudi svoja dva konja — kot sv. Peter — do Postojne napreže. Vse tedaj kaže, da gosp. J—l-na menda ni ljudstvo iz košanske fare zato pooblastilo, da se sme on o tako važnih zadevah za-nj oglasiti, ker njegovih okolnosti ubogo malo ali prav nič ne pozná in res ne vé, kje prebivalce iz košanske fare „čevelj žuli“.

Od Razdrtega 25. marca. P. — O nekdanjih senožeških gospóskah se dandanes marsikaj piše in govorí; tudi iz vremske doline se je zadnjič en glas zoper Razdrto in za Senožeče oglasil. Mi ne zavidamo Vremcem, da prosijo za Senožeče, ker jim je tje bližej, a mi pa prosimo za Razdrto, ker nam je tukaj bližej; tudi košanska fara ima dosti bližej čez Laže v Razdrto kakor v Postojno. Da je v Senožečah za gospóske vse napravljeno, se ne more tajiti, al tudi v Razdrtem se najde dovolj prostora za sodnijo in davkarijo, če druzih zadržkov ni. Ni davno, da je bila dotična komisija v Razdrtem na ogledu, pa kaj je našla in kako se je izrekla, tega ne vemo; čudno se nam je pa vendar zdelo to, da je bila ta komisija samo sodnijska in da ni bilo od politične straní nobenega komisarja zraven. Nam se dozdeva, da je deželni zbor se izrekel, da bo združena komisija to reč preiskavala, in to bi bilo tudi prav, kajti stari pregovor veleva: „da se resnica prav spozná, treba čuti dva zvoná“. Če bi pa vendar tako daleč prišlo — česar si ne želimo — da se na Razdrtem imenovani uradi ne ustanové, imamo vendar veliko raji v Senožečah sodnijo, kakor pa v Postojni.

Iz Idrije 29. marca. ** — Za 3. razred na naši normalki imamo letos paralelko za dekleta. Sposobnega učitelja so kmalu našli; nastopil je službo, če tudi ni vedel, koliko plače bo dobival. Unidan so mu po živahni debati odmerili pri rudarskem posvetu plačo z 20 gold. na mesec, toda le od 1. januarja do konca julija l. l. Neki gospod je predlagal samo 8, to je: osem goldinarjev! Zdaj naj pa svet sodi, kako se pri nas revnemu učitelju povrača veliki trud za edinoizveličalno nemško kulturo. — Druga novica je ta, da se pri nas ustanovlja društvo „Hilaria“ v „liberalnem“ duhu. Glavni namen tega društva je, kakor program govorí, prav veliko pive spiti; vsaki godovnak mora plačati 20 bokalov pive, in ta se popije še taisti večer. Iz tega vidite, da pri nas se skrbí — za dušo in telo!

Iz Ljubljane. — V pondeljek je odbor kmetijske družbe z gosp. zastopnikoma c. k. deželne vlade in pa deželnega odbora določil dneve, kdaj da se bojo prihodnjega meseca maja na Kranjskem delile premije bikom, telicam in kravam, kakor veleva razglas od 30. januarja, ki ga je prinesel „Oglasnik“ v 8. listu „Novic“. Današnjim „Novicam“ priloženi „Oglasnik“ naznanja, kje in kdaj se bojo premije letos delile, in iz kterih krajev naj se živina pripelje, ako ima lastnosti, kakor so v gori imenovanem „razglasu“ od 30. januarja popisane, in če je gospodarja volja, da spolni, kar se zahteva od njega, da premijo dobí. — Ker se ta razglas razpošlje še v posebnih iztisih, naj ga župani in vsi domoljubi, kterim je mar za napredek živinoreje, naznanjajo po vseh soseskah, ktere so letos pri delitvi premij na vrsti. Drugo leto in tretje leto pridejo spet druge na vrsto. — Gori imenovani pomnoženi odbor je podelil tudi seme svilnih črvičev vsem, ki so se za-nj oglasili. Ker ga je še nekoliko lotov, naj se brž brž oglasí, kdor ga še želí.

— *(Akademija za pravoznanstvo — odložena.)* V 20. seji lanskega deželnega zbora osnovani postavi o jeziku slovenskem v ljudskih in srednjih šolah pridjane želje, naj bi se v Ljubljani ustanovila za pravoznanstvo akademija s slovenskim jezikom, ministerstvo bogočastja in nauka, kakor pravi odpis od 10. t. m., tako dolgo ne more rešiti, dokler ne bodo dognane razprave, ki jih ravno zdaj ministerstvo ima z učiteljskimi zbornicami pravo- in državoslovnimi, v kterih gré za to, kako naj se vprihodnje osnovajo učilišča prava, in ali se v ta šolski organizem dajo vmestiti take više specijalne učilnice, ktere dozdaj niso navadne bile v deželah, ki so zastopane v dunajskem državnem zboru. Potem še le, kadar bo to vprašanje po omenjeni poti v principu rešeno, more ministerstvo enoglasno izrečeno željo kranjskega deželnega zbora v prevdarek vzeti. — Menda se po tem takem ne motimo, ako mislimo, da je — ne bo akademije za pravoznanstvo. Dunajski profesorji bojo rekli: vseučilišče ali pa nič, in potem tudi mi dobimo — nič. Saj smo tega že vajeni.

— Gosp. J. Medén, naš rojak iz Cerknice, tenor vrlo prijetnega glasa, je v koncertu, ki ga je gospodičina Balsova dala v gledišču predvčeranjim, z veliko pohvalo pel tri pesmi.

— Včeraj so novi „mestni očetje“ imeli svoj prvi shod; praznično nališpan je šel Zakrajšek s svojimi tovarši v prvi zbor. Preiskavati volitev ni bilo menda treba, saj se ni nobena živa duša iz beračev narodnjakov in mračnjakov klerikalcev vkradla vmes, samo visoka „inteligencija“ in „kapital“ sedí zdaj na

kurulovih stoléh. Tudi sv. duha ne bo treba prositi, da rezsvetli volitev županovo; „Tagblatt“ jih bode razsvetlil.

— *(Božjast je „Tagblatt“)* pretekli teden tako hudo lomila, da bilo je jako smešno videti, kako je z nogami in rokami okoli sebe mahal zato, ker so narodna društva nehoté ob prihodu cesarjevem v senco postavila liberalce, in da je veselo sporočilo deželnega predsednika o pomilostenji Ježičanov dr. Bleiweis narodnim društvom prvi naznanil. Vsak, kdor je rečí videl, kakor so bile, se je smejal, ko je gledal „Tagblattovo“ togoto; zato ni vredno, da kaj več govorimo o njej; le čuditi se moramo, da je gospod deželni predsednik porajtal božjast „Tagblattovo“ in mu — odgovor dal! Mi „klerikalci“ pa smo v vsej tej dogodbi na kolodvoru zapazili prav to, da so se nad „Tagblattovci“ spolnile besede sv. pisma, ktere pravijo: „prvi bojo zadnji!“ Naj čakajo; če Bog dá, bojo še marsikaj doživeli. — Po dolgem obotavljanji je „Tagblatt“ vendar odgovor dal na vprašanje „Novic“: zakaj da molčí o dementiranji, ki ga je skupil od ministra Giskre ob priliki Svetčevega govora v državnem zboru. Al namesti tega, da bi bil „Tagbl.“ rekel, da je minister Giskra drugač govoril proti dr. Bleiweisu, kakor je „Tagbl.“ pisal, veže pod naslovom „Slovenische Beamtenerziehung“ celo široko stran otrobe, ktere mi le s tem na rešeto denemo, da pisatelju „Tagbl.“ rečemo: kadar si bojo Nemci iz svojega denarja uradnike izrejevali, takrat bojo Slovenci molčali in si tudi svoje odgojevali!

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Iz obravnave o brambovski postavi v državnem zboru imamo iz druge seje še marsikaj povedati. Take čudne misli so pri §. 19. te postave, ko je šlo za to, v kterem jeziku naj se komandirajo brambovci, razodevali nemški poslanci, da more človek res obupati, ako sliši in vidi, kako ta stranka povsod le nemščino na oltar stavi in se tako iz nemške stranke prevrača v nemškutarsko. Poštena „Reform“ ostro graja tako početje, ktero meri prav na to, da morajo Slovani čedalje bolj biti nezadovoljni in obupati, da jim bo Avstrija kadaj pravična, govor dr. Tomanov pa pred vsem drugim močno hvali, da jim je odkritosrčno resnico v očí povedal. Nemci namreč so se zoperstavljali temu, da brambovci vsacega naroda se komandirajo v svojem jeziku; jezik komandni bode naj vsem nemški, kakor je tudi nemški pri druzih vojakih. Poslanec Skene se je grozil nad tem, da desna stran zmiraj in povsod narodnost svojo naprej tiščí in le to hoče, kar je na prid njej; če vi tako delate, bomo tudi mi tako delali in se potezali na združbo z Nemčijo. (Nemir na desni.) Naposled se pritožuje Skene, da se Nemci ne bojo dali te mrvice pravic, ki jih še imajo (!!), kratiti. — Poslanec Tinti celó misli, da tù ne gré za predstvo nemščine, ampak le za red v komandi. (Ohó na desni.) — Poslanec Stamm se čudi, da se Nemcem očita, da niso pravični drugim jezikom; mi nismo nepravični, a v neki zadregi smo. Potem našteva glavne jezike evropejske, in razlaga, kteri jeziki imajo podnarečja, kteri ne, — da Slovani imajo 10 in še več narečij, al enega jezika, kterega bi vsi pisali, nimajo. Potem se zamota v češki jezik in pravi, da Čehi imajo en jezik tak, kakor ga narod govorí, drugač pa je jezik, ki ga v knjigah pišejo. (Nemški modrijan je pozabil, da tudi nemški književni jezik je drugačen, kakor ga prosta nemška plemena kramljajo!) V kterem teh dveh jezikov — vpraša dalje — bi se tedaj imeli brambovci na Českem komandirati? Glejte zadrego! — Baron Prato je tudi svoje misli vmes vrgel in med drugim rekel (čujte kolosalno nevednost!) da na Ogerskem bivajo Srbi, Slovani itd. — (Tedaj Srbi niso Slovani ali pa se Slovanom ne prištevajo Srbi! Dokler poslanci s tako vednostjo etnografično sodijo v državnem zboru o slovanskih zadevah, Bog pomozi!)

Potem poprime tudi dr. Toman besedo in govorí tako-le: Že zadnjič sem rekel, da brambovci le tadaj morejo vspešno delavnost razviti, ako so po deželah in narodno osnovani. Brambovci v Avstriji niso nova naprava; na Kranjskem in Štajarskem so v prejšnjih stoletjih bili krepka straža zoper Turka, ki je silil v te dežele. Vsak, kdor med brambovce gré, mora vedeti, da brani svojo domovino, svoj narod, v čegar jeziku se pelje proti sovražniku. Da tedaj komandni jezik sega v narodnost, gotovo je. Kdo se tedaj more upirati temu, da se brambovcem zapoveduje v takem jeziku, kakoršnega razumejo! Če pa to, kar mi zahtevamo, gospod Skene imenuje prenapetost, potem res ne vem, kako more Avstrija do mirú, kako do notranje sprave, kako do prave, prvotne močí priti. — Centralizem je prenapel, je do vrhunca potiral razmere avstrijske. Gospôda, dobro mi je znano, da pri vladi, pri večini državnega zbora prevagujejo nameni take centralizacije, ktera strune tako napenja, da, ako obveljá taka centralizacija, pride Avstrija do propada. Avstrija ne trpí centralizma; če enojnega centralizma niste mogli zvršiti, tudi dvalističnega ne boste tako, da bi se Avstrija po njem okrepčala. Beseda moja izvira mi iz avstrijskega domoljubja, ktero čuti, da taki nameni nimajo druzega cilj in konca nego tega, da se sila dela vsem druzim narodom, ki se čutijo, da so narodi. Čas svobode, ki so si ga na svojo zastavo napisali, prišel je. Narodi ne trpijo več, da bi se ž njimi ravnalo kakor z avtomati in marioneti. Narodi čutijo in mislijo, da imajo pravico z enacimi pravicami v Avstriji živeti, kakor imajo dolžnost davke plačevati kakor drugi!

Če gospod Skene pravi, da take prizadeve niso upravičene in da preganjanje njihovo je podobno babilonskemu turnu, bi menda bolj pravo bilo, ako to priliko zasuknemo narobe. Turn babilonski je podoba centralizacije. Narodi so rekli: dajmo skupaj zidati turn, da bivamo skupaj in se ne ločimo več drug od druzega. In prišli so skupaj, so zidali nekoliko časa; govoreč različne jezike se niso razumeli — pa so se ločili potem. Ali po takem babilonski turn ni podoba centralizacije? (Velika veselost.) Narodi so saksebi šli, so govorili vsak svoj jezik — in razvaline turna babilonskega še dandanes molijo v naše čase, v naš državni zbor. (Veselost.) (Kon. prih.)

Ogersko. — Volitve za državni zbor ogerski so najvažnejša dogodba, ki jo imamo povedati danes, in to zato, ker to, kar se godí unkraj Litave, ima velik upljiv na „ausgleich“ z našimi deželami. Deakova stranka je grozno potrta; imela bo sicer še večino, al — zeló siromaško; nasprotna stranka bo zastopana po obilem številu, in glavarji njeni: Ghyzy in Tisza, kterima so delegacije in skupno ministerstvo hud trn v pêti, in pa Madaras, ki noče nobene stojne armade in še 30 procentov ne dovoliti našim 70 procentom, bili so enoglasno voljeni. To so čudna znamenja ogerskemu in našemu ministerstvu! Vladni kandidati so le po strašni sili zmôgli; „Zukunft“ dokazuje, da 1) v večih mestih so zmogli le po Nemcih in judih, ki so za-nje glasovali; zmôgli so 2) v županijah Slovakije, kjer je vlada volilce grozno strahovala; zmôgli so 3) v tacih krajih, kjer so Magjari pomešani z Srbi, Nemci in Rumuni, z isto silo, in 4) na Erdeljskem, kjer so

se Rumuni zdržali volitev. Povsod drugod padli so Deakovci, in celó v Peštu sta bila le 2 izvoljena, 3 pa iz stranke vladi hudo nasprotne. Koliko bode enih, koliko druzih v zboru, se danes še ne vé, ker izid volitev iz vseh krajev še ni znan.

Loterijne srečke:

V Gradcu na Dunaji } 27. marca 1869: **41. 36. 50. 21. 85.** **52. 12. 9. 21. 67.**

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 10. aprila.

Žitna cena

v Ljubljani 27. marca 1869.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 4 fl. 40 — banaške 4 fl. 90. — turšice 2 fl. 90. — soršice 3 fl. 54. — rži 2 fl. 80. — ječmena 2 fl. 60. — prosa 2 fl. 0. — ajde 2 fl. 50. — ovsa 1 fl. 90 — Krompir 1 fl. 60.

Kursi na Dunaji 30. marca.

5% metaliki 62 fl. 90 kr. Ažijo srebra 124 fl. 25 kr.
Narodno posojilo 71 fl. 50 kr. Cekini 5 fl. 99 kr.

Volilci kranjskega, tržiškega in loškega okraja!

Nemila smrt Vam je žalibog! zeló prezgodaj vzela zastopnika Vašega v deželnem zboru, vsi deželi nepozabljivega gospoda prošta Antona Kos-a, kterega ste pred dvema letoma enoglasno si izvolili za svojega poslanca.

Razpisana je tedaj nova volitev, in ta na 19. dan tega meseca v Kranji.

Podpisano društvo je po pravilih svojih namesti prejšnjega volilnega odbora na-se vzelo imenitno pa težko nalogo, da skrbí za to, da se volijo v deželni zbor poslanci, ki so pravi zastopniki naroda našega. Društva odbor živo čuti, kolikošno odgovornost na svojo vest vzame s tem, da volilcem reče: „tega volite!“ Zato se je pogovoril z mnogimi možmí, ki so z Vami vred volilci. In po tem dogovoru stopi danes pred Vas in Vam priporoča: volite za svojega poslanca

gospoda doktorja Jakoba Razlaga!

Imé dr. Razlaga, ki že veliko veliko dela in piše za narod naš, je po vsem Slovenskem tako slavnoznano, da se priporoča že samo. Šest politiških okrajev na Štajarskem mu je že dvakrat ondi izročilo poslanstvo, kteremu pa se je lani iz tehtnih nagibov, čeravno težkega srca, sam odpovedal. Vprašali smo ga, ali ne bi sprejel poslanstva, ako ga naši možje v Kranji volijo, in odgovoril nam je, da se nikakor ne ponuja sam, ker ne hrepení niti po slavi niti po kakem dobičku v poslanstvu, da pa, če ga narod pokliče v zbor, uboga častnemu poklicu.

Dr. Razlag, kot advokat stanuje v Brežicah, ima pa, kakor na Štajarskem in Hrvaškem, tudi na Kranjskem na Čatežu, okraja krškega, zemljišče (grunt), ktero kot umen gospodar in ud naše kmetijske družbe marljivo obdeluje. Po posestvu, od kterega davek plačuje, je tedaj dr. Razlag tudi naš srenjčan. Sin kmečkih starišev in v treh deželah z davki obložen gruntni posestnik dobro pozná tudi težave Vaše; sicer pa mož ravno tako bistre glave in velike učenosti kakor milega in mirnega srca in izvrsten govornik v domačem jeziku, ima vse lastnosti, ki se dandanes zahtevajo od zastopnika narodnega; vrh vsega tega je tudi njemu, kakor sedanji narodni večini našega deželnega zbora, v vsem nepremakljivo sveto gêslo: „za vero, dom in cesarja!“

Tak je mož, kterega Vam priporočamo na blagor Vam, na čast deželi naši!

Možje iz okraja kranjskega, tržiškega in loškega! Pri zadnjih volitvah, pri kterih ste skor vsi prišli volit in ste blaga rodoljuba barona Antona Zois-a in prošta Antona Kos-a enoglasno izvolili, občudovala je vsa dežela to Vaše delo. In — zmotili se niste!

Trdno zaupanje stavimo tedaj tudi zdaj v Vas, da pridete vsi k volitvi 19. dan tega meseca dopoldne (to je, v pondeljek pred sv. Jurjem) v Kranj, in da spet enoglasno volite poslanca, ki Vam ga s polnim prepričanjem priporočamo, ter se ne daste motiti po nikomur, ki Vas prigovarja, priduša, podkupuje za koga druzega. Volilcem samim in izvoljenemu je velika čast, ako vsi stojijo za enega — in to za pravega! Nesreča je celó, kader se svoji med svojimi cepijo na dvoje, in tako pomagajo nasprotnikom.

Opominjamo Vas pa še tega, da vsak volilec seboj prinese poverilni list (legitimationskarte), ki ga je dobil od gosposke, in da ga oddá volilni komisiji; drugače ne sme glasovati, in zgubljen je glas.

Kakor svèt volilnega odbora, ki Vam ga je dal 1867. leta, ni bil glas vpijočega v puščavi, tako smo si v svesti, da tudi zdaj ne bode, in da vsi pridite gori omenjeni dan v Kranj, in da vsi enoglasno volite za svojega poslanca:

gospoda doktorja Jakoba Razlaga!

Odbor národnega društva „Slovenije“ v Ljubljani 1. aprila (malega travna) 1869.

Dr. Jan. Bleiweis, prvomestnik.
Jan. Murnik, tajnik.

Odgovorni vrednik: **Janez Murnik.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.